

1/20

Arnikum

časopis spolku Arnika

Kdo profituje z nového stavebního zákona?

O rizikách stavebního zákona s advokátem Petrem Svobodou

strana 8-9

Asie pod nánosem odpadu z rozvinutých zemí

strana 11

Foto: Miroslava Jopková

V loňském roce jsme se začali více zabývat odpadovým hospodářstvím menších obcí v Beskydech. Především pak těch, které jsou turisticky a rekreačně oblíbené, kde chat a chalup je mnohdy více než trvale osídlených obydlí. Jedná se o obce rozlehlé, s často špatným přístupem k jednotlivým usedlostem, a je téměř nemožné zajistit svoz odpadu od domu pro všechny objekty. Sběr a svoz směsného komunálního odpadu bývá z velké části řešený volně přístupnými kontejnery rozmístěnými po obcích. Vzhledem k snadné a také anonymní dostupnosti jsou tyto kontejnery často nesprávně využívány jako odkládiště starého nábytku a dalšího velkoobjemového odpadu. V těchto obcích je pak vysoká produkce směsného komunálního odpadu (SKO). Rozbory několika kontejnerů na směsný odpad nám ukázaly, že více než polovina objemu SKO jsou dobře tříditelné složky jako sklo, PET lahve, plasty, plechovky nebo nápojové kartony.

V prosinci minulého roku jsme s naší partnerskou organizací Centrum pro aktivizaci a podporu obyvatel (CCMS) prezentovali výsledky studie potvrzující výskyt vysokého množství nebezpečných chemických látek v půdě severoarménské provincie Lori. Výzkum proběhl v pražských laboratořích VŠCHT a Státního veterinárního ústavu a také ve Státním zdravotním ústavu v Ústí nad Labem. Jeho předmětem byly vzorky půdy, potravin a lidských vlasů. V půdě zkoumané oblasti bylo zjištěno zvýšené množství arzenu, kadmia, mědi, molybdenu, niklu a olova. Zastáváme názor, že je nutné provádět další výzkumy, které konkrétně odhalí zdravotní dopady znečištění na lidský organismus a které pomohou přivést průmysl a státní instituce k převzetí zodpovědnosti. Naše aktivita v regionu ještě zdaleka nekončí.

Foto: Miroslava Jopková

Foto: Oleksandr Jaroščuk

V listopadu loňského roku jsme s partnerskou organizací Eco City nainstalovali měřáky kvality ovzduší ve čtyřech městech východní Ukrajiny (v Kramatorsku, Charkově, Kryvém Rihu a Záporoží). Tyto měřicí stanice poskytují první nepřetržitý online zdroj informací o kvalitě ovzduší na Ukrajině. Znečištění ovzduší je dlouhodobým problémem v zemi, zejména v její východní průmyslové části, a vybírá si daň jak na zdraví obyvatel, tak na jejich životech (podle údajů Světové zdravotnické organizace z roku 2016 zemřelo na Ukrajině v důsledku znečištění vzduchu více než 30 tisíc lidí). Díky objektivním informacím budou místní obyvatelé i aktivisté mít větší možnost prosazovat změny, které jim pomohou dýchat čistý vzduch a žít zdravější život.

Seberme jim práva, ať můžeme v klidu stavět

Itakto by se dal vyložit přístup českých zákonodárců k vyřešení neutěšitelného stavu kolem zdlouhavého povolování staveb.

Vždyť co si to ta veřejnost dovoluje? Pořád mluví do staveb, které ovlivňují životní prostředí, kvalitu půdy, ovzduší, vody, ohrožují památky nebo dokonce jejich majetek. Ještě jim k tomu pomáhají nezávislí odborníci a právníci. Nakonec soudy posuzují, zda navržené projekty odpovídají českým zákonům. Pak vůbec není divu, že se to celé vleče.

Podle části politiků a některých developerů lidé, spolky a odborné instituce svými zásahy pouze zdržují a komplikují celý proces a brzdí ekonomický rozvoj. Proto se také snaží odejmout práva veřejnosti,

aniž by takové tvrzení bylo podloženo jakoukoliv analýzou, která stojí a padá na tvrdých datech. Přitom z průzkumu studentů Masarykovy univerzity vyplývá, že veřejnost do rozhodování o stavbách zasahuje v necelém procentu případů a tudíž v naprosto zanedbatelném měřítku. Upozornil na to i Nejvyšší kontrolní úřad a ve své zprávě dodal, že za zdržováním stojí neprofesionální práce stavebních úřadů. Prakticky neustále překračují zákonné lhůty a dopouštějí se chyb, kvůli kterým správní rozhodnutí ruší soudy.

Největší kauzou, která aktuálně hýbe Českou republikou, je příprava zbrusu nového stavebního zákona, jehož hlavním cílem má být zrychlení výstavby. Developeri a na druhé straně veřejnost, odborné instituce nebo dokonce obce nemají

rovnocenné místo. Mění se i struktura stavebních úřadů. To ovšem neznamená automaticky rychlejší výstavbu. Stavebním úřadům už dnes chybí kapacity pro kvalifikované rozhodování. Zaznívají proto názory, že soudních sporů kolem povolování staveb naopak přibude.

Změnu je určitě potřeba udělat. Ne však takovou, kvůli níž by lidé ztratili možnost chránit prostředí, ve kterém žijí, nebo svůj majetek. ■

ARNIKA
Jiří Kaňa

Za pět minut dvanáct

Silniční stromořadí jako kriticky ohrožený krajinný prvek?

Od roku 2003 zmizelo z pozemků ve správě krajů více než 250 000 vzrostlých stromů. Kolik jich silniční čáři vysadili? Podle údajů krajských správ silnic by to mělo být něco přes 150 000 mladých stromků.

Vyhodnotili jsme poměr vykáčených a vysazených stromů za období 2003 - 2018 a zjednodušeně můžeme říci, že pěti vysazeným stromům odpovídá osm poražených. Dlouhodobě je na tom nejhůře kraj Karlovarský, Plzeňský a Královéhradecký. Nejen že samotná čísla o vykáčených a vysazených stromech podél silnic v naší republice nejsou nijak potěšující. Už ale také víme, že například v roce 2018 bylo více než 28 % stromků vysazeno jinde, než kde se kácelo. V roce 2017 to bylo dokonce 43 %. Zelený doprovod našich krajských silniček, tolik potřebný pro zachování tradiční a funkční krajiny, nám tedy mizí často doslova před očima.

Podle údajů, které jsme získali, bylo přímo kolem krajských silnic vysazeno v roce 2014 celkem 6 500 stromů a v dalších dvou letech po 8 000 stromech. Dnes, po 3 až 5 letech od výsadby, by mohly vytvořit

stromořadí v délce přes 200 km. Zároveň už by za sebou stromky měly mít období následné povýsadbové péče a mělo by tedy jít o zajištěné, prosperující výsadby. Asi jste už také sami v krajině zpozorovali, že tomu tak na mnoha místech vůbec není. Ten problém můžeme nazvat

nepéče, čili porušení povinnosti vlastníka pečovat o dřeviny podle § 7, odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny. Zachování silničních stromořadí neprospívá ani jednostranně zaměřený přístup k zajištění bezpečnosti provozu. Nejčastějšími příčinami dopravních nehod nejsou stromy, ale nepozornost řidičů a nesprávná jízda.

Náraz do stromu je pak už jen důsledkem nehody, která může být i tragická. Považujeme za správný přístup navrhující systémová opatření, ke kterým patří i vzdělávání řidičů a přísnější postihy za nebezpečné přestupky.

Pro to, aby se stromy podél krajských silnic staly samozřejmostí, potřebujeme ale mnohem více. Potřebujeme pozemky podél silnic vyhrazené a vhodné pro existenci stromů, a to z hlediska životních nároků stromů i z hlediska racionálních nároků na bezpečnost dopravy. Potřebujeme technické normy a specifikace pro výstavbu a údržbu silnic, které odpovídají současným znalostem a požadavkům a které stromům u silnic (opět) přiznají právo na existenci. Potřebujeme pečovat o nové výsadby tak, aby se ze stromků staly stromy. Více na aleje.org. ■

ARNIKA
OCHRANA PŘÍRODY
Marcela Klemensová

Bosenské řeky bude chránit mezinárodní deklarace. A další tři roky i my!

Zastavte nekontrolovanou výstavbu přehrad na našich řekách, prověřte již schválené projekty a zajistěte obyvatelům západního Balkánu spolehlivou právní ochranu životního prostředí! To je jen abstrakt z devíti požadavků, které vznesli účastníci mezinárodní konference v Sarajevu. Její cíl? Prosadit systémovou ochranu ohrožených vodních toků napříč regionem.

Konference ukázala, že problémy s ochranou řek v Bosně a Hercegovině a v sousedních zemích jsou velmi podobné. Zpravidla jde o slabou ekologickou legislativu, neúčinné inspekce životního prostředí a vysokou míru korupce," popisuje Zuzana Vachůňová, která za Arniku konferenci pořádala. Díky ní se setkali ekologové, úředníci a politici z Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, České republiky, Černé Hory, Srbska a Severní Makedonie. K deklaraci následně připojily podpis i další organizace z nejrůznějších států.

Společné prohlášení je adresováno vládám, veřejným orgánům a příslušným národním i mezinárodním institucím. A buďte si jisti, že jejich reakci budeme bedlivě sledovat. V ochraně říčních klenotů totiž

budeme pokračovat, a to také díky pomoci od vás, našich dárců a podporovatelů. Zároveň i díky podpoře Programu transformační spolupráce Ministerstva zahraničních věcí ČR. To se na základě naší dosavadní práce rozhodlo spolufinancovat naši „bosenskou misi“ na další tři roky!

Koncem roku jsme spustili informační portál [Infotabla.eko.ba](http://infotabla.eko.ba). Ten sbírá a přehledně zobrazuje dokumenty vyvěšené na všech relevantních úředních e-deskách. Občanům Bosny a Hercegoviny tak pomůžeme se vyznat v probíhajících řízeních o životním prostředí, která vydává hned 14 tamních ministerstev životního prostředí.

Bohužel v zemi neexistuje zákon o povinném zveřejňování informací o správních řízeních online. Změna této praxe bude jedním z mnoha cílů našeho projektu nazvaného Obce bez přehrad. Nemůžeme vám prozradit vše, ale už teď například víme, že budeme vytvářet účinný občanský monitoring stavu řek, posilovat naši Koalici za ochranu řek nebo pořádát mezinárodní setkání. Chystáme také další softwarové nástroje na podporu zapojení občanů do ochrany bosenských řek. Nebojte se, o všem vás budeme pečlivě informovat. ■

ARNIKA

Martin Holzkecht

Náš mezinárodně úspěšný rok 2019

Arnika se pravidelně účastní jednání o podobě mezinárodních úmluv v Ženevě a ani minulý rok jsme v tomto ohledu nezháleli. Naše snahy navíc v tomto roce zaznamenaly řadu důležitých úspěchů. K významnému průlomů došlo v rámci jednání k Minamatské úmluvě, která má za cíl ochranu lidského zdraví a životního prostředí před následky úniků rtuti.

Koncem minulého roku bylo přijato rozhodnutí, které umožňuje účinně zmapovat a následně vyčistit staré ekologické zátěže zasažené rtutí, což v budoucnu pomůže zejména méně rozvinutým státům. K rozhodnutí došlo po čtyřech letech vyjednávání a kampani mezinárodní sítě IPEN, jejímž členem je i Arnika.

V dubnu minulého roku jsme se zúčastnili jednání ke třem dalším úmluvám – Stockholmské, Basilejské a Rotterdamské. Všechny úmluvy mají za cíl omezit výskyt člověkem vyrobených látek, které se v životním prostředí nerozkládají, putují na velké vzdálenosti, hromadí se v našich tělech a jsou toxické pro lidské zdraví i životní prostředí. Úmluvy mohou zamezit

nekontrolovanému vývozu odpadu s obsahem těchto látek do rozvojových zemí.

Delegátům jsme na jednání předali několik studií mapujících globální znečištění dioxiny a bromovanými zpomalovači hoření. Odhalili jsme katastrofální znečištění slepičích vajec v Ghaně na místech, kde se na otevřených ohních zpracovává elektroodpad. Upozornili jsme na širokou škálu výrobků včetně předmětů pro děti, které jsou kontaminované zpomalovači hoření pocházejícími z odpadní elektroniky.

I díky našim aktivitám pak Evropská unie zrušila výjimku pro recyklaci a dovoz zboží obsahujícího dvě za-

kázané látky, penta-BDE a okta-BDE.

Velké nadšení přinesl i norský návrh, kterým delegáti odsouhlasili nové opatření týkající se zákazu vývozu smíšeného či znečištěného plastu do zemí třetího světa. Zákaz bude platit od 1. ledna 2021 a výrazně pomůže těm zemím, které si s tímto odpadem nedokážou poradit. Po dlouhých průtazích v platnost vstoupil také dodatek Basilejské úmluvy, který konečně realizuje zákaz vývozu nebezpečného odpadu do zemí třetího světa. ■

ARNIKA

TOXICKÉ LÁTKY A ODPADY

Sarah Ožanová

Ryby v pražských vodách jsou méně kontaminované toxickou rtuť než kupované

Běžná populace přijímá nejvíce rtuti v rybách a mořských plodech. Arnika proto ve Státním veterinárním ústavu v Praze podrobila analýze 14 ryb odchycených ve 4 lokalitách na Vltavě, v Motolském a Kyjském rybníce. Nejvyšší koncentraci rtuti 0,22 mg/kg ukázaly 2 vzorky – cejn odlovený ve slepém rameni Vltavy v Libni (0,281 mg/kg) a okoun z Klecánků za prvním jezem po vypuštění Ústřední čistírny odpadních vod v Podbabě (0,254 mg/kg).

V obchodní síti na území Prahy pak bylo zakoupeno celkem 28 vzorků mořských i sladkovodních ryb. Nejvíce rtuti obsahoval mořský dás z Dánska (0,242 mg/kg) nebo tuňák ze Srí Lanky (0,317 mg/kg), úplně nejvyšší hodnotu jsme pak naměřili v mečounu ze Srí Lanky (1,117 mg/kg). Naměřené množství rtuti v žádném vzorku nepřekračovalo evropské limity, kromě mečouna zakoupeného v obchodní síti. V USA však doporučují i několikrát menší dávku, a to zejména v případě, že ryby konzumujete vícekrát než jednou týdně.

Pro ucelený obrázek o koloběhu rtuti jsme nechali zanalyzovat i vzorky vlasů. Ty byly odebrány 10 ženám ve věku od 24 do 53 let, které žijí na území Prahy a ryby pravidelně konzumují. Jde o nejohroženější skupinu, protože rtuť poškozují nervový systém nejen u dospělých lidí, ale

především u nenarozených dětí. Naměřené hodnoty byly naštěstí zanedbatelné. Jako obyvatelé vnitrozemí nejíme ryby nebo mořské plody v takové míře jako například Španělé, kteří v rybách konzumují daleko vyšší množství toxické rtuti.

Jedním z hlavních zdrojů rtuti v rybách je průmyslová činnost, včetně výroby chlóru pomocí rtuti nebo elektřiny v hnědouhelných elektrárnách. Toxický kov tak doputuje až do oceánů, odkud se

prostřednictvím potravního řetězce akumuluje v rybách, které končí na našem jídelníčku.

Ryby jsou významným zdrojem omega-3 nenasycených mastných kyselin, které jsou naprosto nezbytné pro zdravý vývoj. Děti a těhotné ženy by ryby ze svého jídelníčku neměly vynechat, určitě by se však měly vyhnout dravým rybám. Znečištění vody i ryb budeme letos sledovat i nadále, a to u dalšího typu toxických látek – tzv. perfluorovaných sloučenin. O výsledcích se dozvíte v dalších číslech Arnika. ■

ARNIKA
TOXICKÉ LÁTKY A ODPADY

Karolína Brabcová

Jak se daří páchníkovi v Poodří

Už je to více než rok a půl, co jsme v Poodří nastartovali projekt na ochranu krajiny a brouka páchníka hnědého. Během pětiletého projektu jsme si předsevzali vysadit zde téměř 1500 stromů, ošetřovat vzrostlé stromy a ořezávat vrby tradičním způsobem, tzv. „na hlavu“. Chceme tak ochránit stávající biotopy a vytvořit pro páchníka nové.

Během loňského roku jsme vysadili téměř 400 stromů. S výsadbou Arnice a ČSOP Studénka pomohli žáci základních škol, hasiči, obce, spolky i dobrovolníci. Během jarních měsíců jsme vysadili stromořadí 30 dubů v Petřvaldíku. Žáci základních škol ve Studénce a ve Staré Vsi nad Ondřejnicí si přišli vysadit vlastní stromek a naučili se, jak to dělat správně. Podzimního dobrovolnického víkendu v Kuníně se zúčastnili dobrovolníci z Frýdecka, Karvinska, Hané i mladí hasiči z Butovic a přes nepřízeň počasí se podařilo vysadit 260 nových dubů a hrušní. Rok jsme zakončili výsadbou dubového stromořadí v Mankovicích. Za celoroční úsilí jsme obdrželi ocenění Zlatý rýč! Cenu udělila iniciativa

Sázíme budoucnost za nejvíce vysazených stromů v kategorii Spolky a neziskové organizace na svém výročním setkání v Brně za přítomnosti ministra životního prostředí Richarda Brabce.

Kromě výsadeb jsme se postarali i o osmdesátku vrb, kterým jsme dopřáli odborný „sestřih“. Při pravidelném ořezu vytvoří vrby charakteristické hlavy, ve kterých vznikají dutiny vhodné pro našeho brouka páchníka, ale i další živočichy vyhledávající dutiny stromů.

Mnoho akcí je přístupných pro širokou veřejnost a uvítáme každou pomocnou ruku. O veškerých novinkách a připravovaných akcích se více dozvíte na poodri-zije.cz.

Pětiletý projekt Ochrana páchníka hnědého v EVL Poodří s rozpočtem zhruba 25 milionů korun spolufinancuje Evropská komise v rámci programu LIFE a české Ministerstvo životního prostředí. Program LIFE je finančním nástrojem Evropské unie pro životní prostředí a slouží k podpoře a rozvoji environmentální legislativy v Evropské unii. Je primárně zaměřen na financování ochrany přírody a biologické rozmanitosti, zejména na území sítě Natura 2000. Na projektu s námi spolupracují Ostravská univerzita, ČSOP Studénka a Fundacja Ekorozwoju z Polska. ■

ARNIKA

Vendula Šmoldasová

Urychleme výstavbu, ne však na úkor lidí a přírody

Přípravu nového stavebního zákona bedlivě sleduje celá zem už více než rok. Ministryně pro místní rozvoj vytrvale slibuje výrazné zjednodušení a hlavně zrychlení výstavby. Prý bude stačit jeden úřad, jedno razítko a jedno povolení, avšak na úkor veřejných zájmů ve prospěch zájmů a zisků developerů. Není divu, že za to autoři čelí kritice ze všech stran. Připomínky desítek státních úřadů, ministerstev nebo odborných institucí doručené na konci roku k paragrafovanému znění ukazují, že nejlepší cestou by bylo současný návrh shodit se stolu a začít pracovat na novém.

Své k tomu řekl i Nejvyšší správní soud. Ve svých připomínkách uvedl, že navrhovaná úprava je zcela zjevně zaměřena pouze na změny, které mají zásadním způsobem oslabit postavení veřejné správy jako ochránce a prosazovatele veřejných zájmů ve prospěch stavebníků. Samozřejmě, že tomu tak je - na psaní zákona se od začátku podílela Hospodářská komora. Mohlo by se zdát, že jde o státní orgán. Není to ale nic jiného než zájmový svaz podnikatelů, který sdružuje mimo jiné největší tuzemské stavební korporace.

Ministerstvo pro místní rozvoj prakticky nedokázalo adekvátně reagovat na dlouhodobou a silící kritiku. Místo toho úřad prohlásil, že připravený návrh nestáhne a pouze věnuje delší čas vypořádání doručených připomínek. Ministryně Dostálová začátkem letošního roku začala jednat se starosty obcí nebo odbornými institucemi, kterým původní znění zákona mělo odebrat právo zasahovat do nekvalitních projektů, aby se nakonec společně domluvili na kompromisním návrhu.

Ostatně kompromisy, které vyjednala ministryně Dostálová s obcemi, se nelíbí ani Hospodářské komoře. Začátkem února proto její prezident Vladimír Dlouhý sdělil veřejnosti, že změny považuje za špatné, okamžitě končí spolupráci se státní správou a od přípravy zákona dává ruce pryč.

Takový postup se ale může brzy vymstít. Legislativní zmetek s ohledem na ohromné množství a závažnost připomínek nelze opravit. Pokračování dalších prací je pouze plýtváním lidskými silami, finančními prostředky a ve svém důsledku i odkládáním řešení problému. Vláda by měla přípravu zastavit, začít zcela od začátku a naprosto

Autoři nového stavebního zákona obdrželi připomínky od desítek státních úřadů, ministerstev a odborných institucí.

jiným způsobem.

Může přitom čerpat ze samotných připomínek, které navrhovaly skutečnou systémovou změnu. Ministerstvo pro místní rozvoj by se mělo opírat o osvědčenou zahraniční praxi ze zemí Evropské unie a také o kvalitativní analýzu povolovacích procesů, což od začátku navrhuje asociace ekologic-

kých organizací Zelený kruh společně s Arnikou. Ani jedno však během psaní zákona jeho autoři nezohlednili.

Co je ovšem nejdůležitější: zákon musí ponechat ochranu veřejných zájmů od životního prostředí, požární bezpečnosti až po památkovou péči v rukou odborných institucí a orgánů státní správy. Jinými slo-

Středy udržitelné Prahy

V rámci večerního přednáškového cyklu s názvem Středy udržitelné Prahy jsme se s týmem kampaně Praha - město pro život! zaměřili na stěžejní témata týkající se forem regulace městského rozvoje, aspekty veřejného zájmu a kvalitního života, i sociální dimenze dostupnosti bydlení, to vše v kontextu klimatických změn. Bohužel, krize způsobená pandemií koronaviru se dotkla i nás a veřejné akce jsme dočasně museli zrušit.

Nicméně děláme všechno pro to, abychom Vám odpadnuté akce mohli co nejvíce vynahradiť. Ve spolupráci s Městskou knihovnou, kde jsme stihli pouze úvodní únorový večer k post-socialistickým aspektům rozvoje Prahy, připravujeme online verze původně naplánovaných přednášek. Sledujte náš kampaňový facebook „Praha – město pro život“, kde budeme postupně zveřejňovat přednášky českých odborníků na téma nedostupného bydlení, na květen pak máme v plánu exkluzivní přednášku amerického urbánního sociologa Marka Gottdienera.

Více než deset let se věnujeme pražským kauzám a usoudili jsme, že je na čase dát našim aktivitám novou a jednotnou tvář. Připravili jsme pro vás novou podobu naší kampaně, díky které nás vždy poznáte na první pohled!

Foto: Petr Zewlák Vrabec

Navrhovaná úprava stavebního zákona je zaměřena pouze na změny, které mají oslabit postavení veřejné správy ve prospěch stavebníků.

vy neexperimentovat, zda některé úřady budou k projektům dávat jen nezávazná doporučení, například pokud se developer v projektu obytného domu dopustí chyby, která by mohla vést k požáru.

Regulace ve stavebnictví má totiž přímý dopad na územní rozvoj měst a obcí, kterému se v Arnice dlouhá léta intenzivně věnujeme. Dlouhodobě místním lidem pomáháme bránit se proti nepoctivým developerům a jejich nekvalitním projektům. Stavební zákon musí lidem poskytnout účinné nástroje a jistotu, že budou moci ochránit jak své zdraví, tak i majetek.

Zjednodušení a zrychlení řízení o povolení stavby je určitě potřeba. V žádném případě to nelze dělat na úkor bezpečnosti lidí nebo ochrany dalších veřejných zájmů, životní prostředí nevyjímaje. ■

ARNIKA

Jiří Kaňa

Petr Svoboda: Nový stavební zákon je paskvil, který ohrožuje zájmy veřejnosti

Česko připravuje nová pravidla pro výstavbu. Chystané změny ve stavební legislativě jsou ale nebezpečné z hlediska ochrany životního prostředí i památek. Ministerstvo pro místní rozvoj se zároveň na přípravě dohodlo s Hospodářskou komorou ČR, a svým způsobem tak přenechalo přípravu zákonů soukromému sektoru. O rizicích nového stavebního zákona jsme si povídali s advokátem a pedagogem Petrem Svobodou.

Jaké největší problémy podle vás rekonstrukce stavebního práva přináší?

Rekonstrukce je celkově nastavena tak, že ve většině významných ohledů v řízení o povolení stavby zvyhodňuje ochranu práv a zájmů stavebníka na úkor ochrany práv a zájmů vlastníků pozemků a staveb, sousedů, obcí i dotčené veřejnosti. Hlavně přitom oslabuje ochranu veřejných zájmů, jako jsou ochrana životního prostředí a památkové péče.

Největší „hrůzy“ návrhu jsou podle mého názoru dvě. První je zcela schizofrenní organizační „reforma“ označená jako tzv. integrace agendy dotčených orgánů do státní stavební správy. Znamená, že o věcech životního prostředí a památkové péče, které se nějak dotýkají povolování staveb, by již neměly rozhodovat specializované odbory životního prostředí a památkové péče obecních a krajských úřadů,

Rekonstrukce stavebního práva především oslabuje ochranu veřejných zájmů, jako jsou ochrana životního prostředí a památkové péče.

kteří jsou podřízené Ministerstvu životního prostředí či Ministerstvu kultury, ale přímo samy stavební úřady podřízené Nejvyššímu stavebnímu úřadu.

Takže stavební úřady by například rozhodovaly o vynětí půdy ze zemědělského půdního fondu či lesního půdního fondu za účelem umístění stavby, povolovaly by kácení stromů a keřů či výjimky ze zákazů týkajících se zvláště chráněných druhů rostlin či živočichů.

Druhá obudnost návrhu je pak tzv. automatické povolení stavby. To je zákonná konstrukce, podle které by měl stavební úřad na vydání povolení stavby 60 dnů s tím, že pokud by tuto lhůtu nedodržel, vydal by povolení na stavbu místo něho počítač, a to bez ohledu na to, zda by to bylo v rozporu se zákonem, s územním plánem, se závaznými stanovisky či vyjádřeními dotčených orgánů, účastníků řízení nebo správců sítí. Bylo by pak na účastnících, aby se do 15 dnů odvolali s tím, že pokud se neodvolají, nabyde povolení právní moci.

Jak konkrétně se vyloučení orgánů ochrany přírody nebo památkové péče může projevit v praxi?

Ve věcech ochrany přírody a památkové péče ve většině případů už zkrátka nebudou rozhodovat skutečné orgány ochrany přírody či památkové péče, ale stavební úřady. V rámci stavebních úřadů budou rozhodovat funkčně příslušní úředníci, údajně specializovaní na přírodu a památky. Budou však podřízení řediteli stavebního úřadu a budou vázání jeho příkazy. Budou tedy muset rozhodovat, jak popřípadě přikáže, přičemž jejich vlastní „rozhodnutí“ nebude mít žádnou právní formu, ale půjde jen o neformální, předběžný názor. Ten se stane součástí rozhodnutí až poté, co ho „ověří“ a schválí jejich nadřízený, zpravidla ředitel odboru, popřípadě sám ředitel stavebního úřadu.

JUDr. Petr Svoboda, PhD. (*1974) je advokát se specializací na správní a ústavní právo a právo životního prostředí. Dlouhodobě se věnuje problematice výstavby a účasti veřejnosti, patří mezi nejviditelnější kritiky nového stavebního zákona, proti němuž inicioval otevřený dopis 101 akademiků vládě. Aktivně vystupuje v médiích a na veřejných diskusích a přednáškách. Vyučuje na Právnické fakultě UK, s Arnikou dlouhodobě spolupracuje na kauzách souvisejících s účastí veřejnosti v rozhodování a na tématech legislativy a územního plánu.

Ministerstvo pro místní rozvoj se na přípravě zákona dohodlo s Hospodářskou komorou České republiky. Co takový krok z hlediska přípravy legislativy znamená?

Hospodářské komora (HK) je zájmovým podnikatelským svazem, který sdružuje mimo jiné největší tuzemské stavební a developerské korporace. Ministerstvo uzavřením dohody s HK zprivatizovalo (či spí-

še zkomercializovalo) klíčovou část legislativního procesu, která spočívá v přípravě návrhu zákona, a navíc svěřilo přípravu zákona korporaci, která chrání zájmy jen jedné skupiny subjektů regulovaných stavebním zákonem, a to zájmy podnikatelů ve stavebnictví, potažmo stavebníků. Tím zatížilo přípravu návrhu nového klíčového zákona obrovským střetem zájmů. A ten se samozřejmě dosti hrůzně projevil na obsahu.

K paragrafovému znění zákona se postupně vyjadřují různé instituce a odborníci, někteří poměrně kriticky. Jaká je šance, že ministryně Dos-tálová a potažmo vláda budou výtky respektovat?

Myslím, že to nikdo neví. Důkazem celkové legislativní bezkonceptnosti a zmatenosti je politická dohoda mezi MMR a Svazem měst a obcí ze dne 13. 1. 2020. Tato dohoda nabourává stěžejní pilíř návrhu, který spočíval ve zřízení státních sta-

K tématu stavebního zákona a dlouhých povolovacích procesů aktuálně vydáváme analýzu „Dlouhé povolování výstavby v Česku: data, praxe a nová legislativa“. Najdete ji na našem webu v sekci „účast veřejnosti“.

vebních úřadů. Dohoda najednou přichází s nápadem, že na I. stupni by nebyly zřízeny státní stavební úřady, ale rozhodovaly by jako „po staru“ obecní stavební úřady. Z toho pochopitelně padli do mdlob i na Hospodářské komoře. Zásadní a nezpochybnitelná kritika však přišla ze strany našich dvou nejvyšších soudů. Jejich závěr je jasný: nepokračovat v přípravě návrhu ve stávající podobě a vrátit ho k zásadnímu přepracování.

Na přípravě zákona se podílela také advokátní kancelář Frank Bold (dříve Ekologický právní servis), která často zastupuje občany v nejrůznějších kauzách výstavby a autoři zákona její účast prezentují jako záruku ochrany veřejných zájmů i zájmů životního prostředí. Proč je i přes to v zákoně

tolik chyb a nebezpečných ustanovení?

Účast advokátní kanceláře Frank Bold na tomto legislativním díle je pro mne velkým zklamáním.

Jaký postup teď bude v přípravě zákona následovat?

Chaotický a nepředvídatelný. Zřejmě pojedou ve dvou liniích. Jedna na vládní úrovni, tedy cosi jako vypořádání připomínek z mezirezortního připomínkového řízení, následně projednání v Legislativní radě vlády a pak ve vládě. Předpokládám, že LRV návrh vrátí k přepracování, ale je možné, že vláda to nebude respektovat. Druhá linie pak pojedou v Poslanecké sněmovně. Zde se bude cestou politických kšeftů a legislativního kutilství současný návrh přestavovat a „bastlit“ na něco nového, „hezkeho“. Pokud z toho nakonec něco bude, bude to další legislativní paskvil. Zcela určitě pak zákon bude napaden u Ústavního soudu. A s velkou pravděpodobností jej Ústavní soud „pročistí“. Poté bude zákon novelizován, několikrát významně. A po nějaké době se zase začne mluvit o tom, že by se měl připravit nový, pořádný stavební zákon. Snad už nikoho nenapadne dát ho napsat Hospodářské komoře.

Jak velká je šance, že se zákon v navrhované podobě nakonec neschválí a jaké jsou varianty vedoucí k tomu, aby Česko mělo kvalitní stavební legislativu, která zajistí ochranu životního prostředí i památek?

Opravdu nevím, jak tahle hra dopadne. Každopádně šance na kvalitní stavební zákon v dohledné době není. To vyžaduje široký politický a společenský konsensus a vzájemný respekt hlavních skupin subjektů stavebně-právních vztahů. Ale to tu není. Je tu teď především arogance moci a peněz. ■

ARNIKA
CENTRUM
PRO PODPORU OBČANŮ
Václav Orcíř

Příprava zákona je zatížena obrovským střetem zájmů.

Marcel Milerski: Limity znečištění ovzduší v České republice nejsou dostačující

Vyzpovídali jsme našeho dlouholetého příspěvatele Marcela Milerski. Marcel je praktickým lékařem v Moravskoslezském kraji, který se zajímá o vliv lokálního znečištění ovzduší na lidské zdraví.

Arniku pravidelně podporujete od roku 2012. Vzpomenete si na seznámení s Arnikou? Případně který z našich projektů Vás tenkrát zaujal?

V té době jsem hledal informace ohledně znečištění ovzduší. Na Arnice jsem našel plno zajímavých odkazů týkajících se tohoto problému. Narodily se nám totiž děti a chtěli jsme vědět, jaká je situace. Zejména pokud bydlíte v nejvíce znečištěném regionu Evropy. Zajímaly nás i praktické informace, např. jestli můžeme zrovna jít na procházku. Také se tenkrát řešila spalovna odpadu u Karviné. Pokud by došlo k jejímu schválení, byli jsme rozhodnutí přestěhovat se někam jinam.

Máte i dnes svého favorita mezi našimi projekty?

Abych se přiznal, všechny současné projekty nesleduji. Stále mě zajímá vývoj kvality ovzduší. Dále se zajímám o znečištění vody, kvalitu potravin, recyklaci, nezávislost na fosilních palivech. Některá témata se mi překrývají s organizací Greenpeace, kterou rovněž podporuji.

Pracujete jako praktický lékař, jak vnímáte vliv znečištěného životního prostředí na zdraví člověka? Máte

Marcel Milerski s dcerami

nějaké osobní zkušenosti?

Jako praktický lékař pracující ve městě

mezi železárnami v Třinci a Ostravě můžu empiricky sledovat nárůst počtu onemocnění dýchacích cest se zhoršenými rozptylovými podmínkami v podzimních a zimních měsících. K tomu musím přičíst i znečištění ovzduší z lokálních topenišť i přilehlých oblastí polského pohraničí, zejména při severovýchodním proudění. Také zvýšený výskyt alergických projevů je v přímé úměře k aktuálnímu znečištění. Rovněž autoimunitních onemocnění a rakoviny je v našem regionu statisticky více než v jiných.

Kdysi jste se na Arniku obrátil s dotazem týkajícím se podílu Polska na znečištění ovzduší v oblasti Rožnova pod Radhoštěm. Myslíte si, že limity znečištění ovzduší v České republice jsou dostačující?

Jak jsem uvedl výše, v minulosti jsme kvůli dětem řešili možnost stěhování do jiné oblasti. V Rožnově jsme se zajímali o vliv chemičky ve Valašském Meziříčí na ovzduší. Limity znečištění v České republice nejsou dostačující. Ale zejména není zohledněna cena výrobků, při jejichž výrobě dochází ke zvýšenému znečištění ovzduší.

Štefánia Simonová

TOUR DE ALEJE letos opět v Poodří

Líbila se vám loňská cyklojízda Poodřím na podporu alejí v České republice?

Nemohli jste se zúčastnit a chtěli byste to letos napravit? Potom si do kalendáře

zapište datum 27. 6., startujeme ze Suchdolu nad Odrou.

Veškeré aktuální informace na aleje.org/tour-de-aleje.

Kam s ním? Odpad z rozvinutých zemí zaplavuje jihovýchodní Asii

Recyklace je důležitá ekologická aktivita, má však svou odvrácenou stránku. Konkrétně recyklační politika mnoha rozvinutých zemí, které svůj odpad vyváží do rozvojových států. Arnika se v loňském roce výrazně zabývala zkoumáním negativních dopadů, jaké má tato aktivita na země v regionu jihovýchodní Asie - Indonésii a Thajsko. Poté, co Čína v roce 2018 zakázala dovoz cizího odpadu na své území, přesunul se tento dovoz do okolních zemí a začal je zatěžovat ještě víc než dřív.

V loňském roce provedla Arnika ve spolupráci s mezinárodní sítí IPEN a místními neziskovými organizacemi zásadní studii o výskytu toxických látek v potravním řetězci v Indonésii. Výsledky byly alarmující. Ve slepičích vejcích byly nalezeny vysoce toxické chemické látky v nebezpečných koncentracích, včetně dioxinů, které jsou rizikové již ve stopových množstvích. Dioxiny jsou nechvalně proslulé již z dob války ve Vietnamu jako vedlejší produkt výroby ničivého pesticidu Agent Orange. Je smutným paradoxem, že hodnoty dioxinů naměřené v indonéských vejcích se blíží hodnotám ve vietnamské oblasti Bien Hoa, kde se Agent Orange vyráběl, a která je považována za dioxiny nejzamořenější místo na Zemi.

Vejce, která byla předmětem výzkumu, pocházela z komunit Tropodo a Bangun, což jsou oblasti zaplavené odpadem dovezeným ze zahraničí (včetně evropských zemí).

Naše studie vůbec poprvé prokázala kontaminaci potravního řetězce v Jihovýchodní Asii kvůli nesprávnému nakládání s dovezeným plastovým odpadem. Na tuto studii pak odkazovaly dvě reportáže prestižního amerického deníku The New York Times z listopadu a prosince loňského roku, které přímo zmínily i Arniku.

Kohout na skládce v Indonésii.

Thajsko sužuje neřízený dovoz plastů, ale i elektrošrotu, který se sem dováží z celého světa. Elektroodpad obsahuje směs toxických chemikálií, například olovo, kadmium a další těžké kovy či bromové zpomalovače hoření. Tyto látky jsou prokazatelně škodlivé pro lidské zdraví. Způsobují poruchy jater, ledvin, krvetvorby, škodlivé jsou především během prenatalního vývoje. Některé z nich byly nalezeny v krvi dětí žijící v blízkosti recyklačních workshopů, ale celkový průzkum zdravotních důsledků práce a života v takto toxických prostředích zatím nikdo neprovedl. Arnika chce k tomuto poznání přispět a v příštím roce odebrat vzorky krve a moči od dělníků pracujících v některé z 5000 malých dílen na zpracování odpadu v provincii Samut Sakhon.

Nedávná studie Arniky a místní partnerské organizace EARTH poukázala na znečištění půdy i slepičích vajících v okolí inkriminovaných workshopů. Naváže na ni průzkum zdravotního stavu dělníků ve workshopech i vzorkování vzduchu. Tyto aktivity přichází ve vhodný čas, kdy bouří na poplach i další země v regionu jihovýchodní Asie. Na posledním summitu zemí regionu se vlády usnesly, že dají dovozu odpadu červenou. Tím práce Arniky a EARTH nekončí, nadále budeme hlídat, aby byl tento závazek dodržen.

Viktorie Mellešová

Tiráž

Arnikum, časopis sdružení Arnika vychází 3x ročně v Praze. Číslo 1/2020 vyšlo v dubnu 2020 v nákladu 850 ks. Vydává: Arnika, IČO: 26543281, Evidenční č. MK ČR VS/1-1/48279/01-R, Dělnická 13, Praha 7, tel: +420 774 406 825, www.arnika.org, e-mail: arnika@arnika.org. Šéfredaktor: Eva Orcígrová, spolupracovníci: Jiří Kaňa, Václav Orcígr, Marcela Klemensová, Štefánia Simonová, Viktorie Mellešová, Vendula Šmoldasová, Karolína Brabcová, Sarah Ožanová, Martin Holzknicht, Miroslava Jopková, Karolína Kostičková, Lenka Petřílková Mašková a pobočky Arniky. Adresa redakce je totožná s adresou vydavatele. Grafický design – Anna Frajtová – anna@designbox.cz, DTP – Aleš Kozubík. Foto na obálce: Petr Zewlakk Vrabec.

Vydání tiskoviny vzniklo za finanční podpory hlavního města Praha a Ministerstva životního prostředí. Časopis odráží názory vydavatele, podporovatelé neodpovídají za jeho obsah.

Ministerstvo životního prostředí

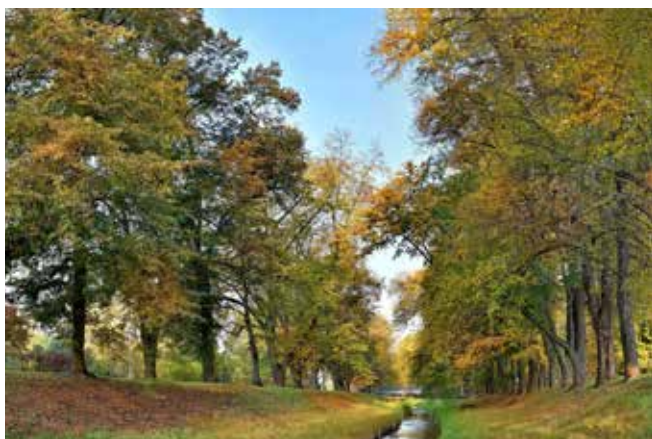
Cílem naší ankety je přitáhnout pozornost veřejnosti k alejím, které patří ke zdravé a fungující krajině. Lidé objevují nejkrásnější vznosná stromořadí, upozorňují na ta, kterým hrozí zánik, a představují mladé aleje, které společně vysázeli.

Alejí roku 2019 se stala Památná alej u Rakovnického potoka. Ve fotosoutěži pak porotci udělili první místo Miloslavu Janovskému za snímek lipové aleje vedoucí od zámku v Zahrádkách, kterou v 17. století založil Albrecht z Valdštejna. Autor vítězného snímku se může těšit na digitální zrcad-

lovku Canon. „*Ankety Alej roku se účastním pravidelně pět let. Jako amatérský fotograf fotím přírodu a krajinu, do které stromy a aleje patří a ožívují ji. Lipová alej v Zahrádkách mě zaujala před mnoha léty při cestě do Českého Švýcarska,*“ uvedl vítěz Miloslav Janovský.

Druhé místo obsadil snímek lipové aleje u hradu Veveří na Brněnsku od Zdeňka Adlera, na třetí příčce se umístila císařská alej u Jáchymova v Karlovarském kraji od Lenky Křížové. Všem oceněným blahopřejeme!

Více na aleje.org.

Vítězkou ankety se stala Památná alej u Rakovnického potoka. Foto: Petr Růžek

První místo ve fotosoutěži získala lipová alej v Zahrádkách. Foto: Miloslav Janovský

Na druhém místě se umístila fotografie lipové aleje u hradu Veveří. Foto: Zdeněk Adler

Třetí příčku obsadila císařská alej u Jáchymova. Foto: Lenka Křížová

